

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення педагогічної ради
Крупичпільського ліцею
від 25 серпня 2022 року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА. 5 клас

Навчальна програма укладена на основі модельної навчальної програми «Зарубіжна література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ніколенко О.М., Ісаєва О.О., Клименко Ж.В., Мацевко-Бекерська Л.В., Юлдашева Л.П., Рудніцька Н.П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С.О., Вітко М.І., Джангобекова Т.А.), рекомендованої Міністерством освіти і науки України (наказ МОН № 795 від 12.07.2021).

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayi-nskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

Вчитель: Скляр Л.І.

2022 – 2023 н.р.

Пояснювальна записка

Зарубіжна література як навчальний предмет є складовою частиною мовно-літературної освітньої галузі. Адаптаційний цикл базової середньої освіти (5-6 класи) курсу зарубіжної літератури виконує роль перехідного етапу від основного циклу початкової освіти (3-4 класи) до наступного базового предметного навчання базової середньої освіти (7-9 класи).

Освітня мета зарубіжної літератури як навчального предмета у школі узгоджується з метою мовно-літературної галузі й передбачає розвиток природних здібностей, інтересів, обдарувань учнів, формування компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти зарубіжної класичної та сучасної літератур, долучаються до вершинних здобутків літератури і культури для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу.

Вивчення зарубіжної літератури спрямоване на збагачення емоційного досвіду, творчу самореалізацію, формування ціннісних орієнтирів.

Основні завдання курсу зарубіжної літератури у 5 класі:

- 1) мотивувати учнів до читання художньої літератури, формувати в них здатність отримувати насолоду від процесу читання художнього твору;
- 2) ознайомити з вершинними творами зарубіжної літератури, як класичними так і сучасними;
- 3) сформувати базові вміння й навички роботи з художнім твором, навчити основам його аналізу та інтерпретації;
- 4) сформувати початкове уявлення про художній твір як про складний багатовимірний мистецький феномен, який існує в літературному, культурному та історичному контекстах;
- 5) сформувати початкове уявлення про художній твір як про діалог між автором і читачем та усвідомлення важливості особистості автора художнього тексту;
- 6) розвивати образне, логічне, критичне і творче мислення, а також уміння формувати й аргументовано відстоювати власну точку зору і переконання;
- 7) розвивати усне і письмове мовлення;
- 8) закласти усвідомлення різноманітності світу, зокрема існування різних рас, народів, мов, культур, традицій, способів життя, і водночас зацентрувати спільні цінності людської цивілізації — людське життя, свобода, справедливість, краса, щастя, любов, дружба, честь і гідність особистості, законність, гуманізм;
- 9) виховувати повагу до культурних надбань людства, зокрема і українського народу, а також релігійну, етнічну та культурну толерантність;
- 10) формувати успішну людину, здатну до самореалізації, духовну особистість з високими моральними якостями.

Обов'язкові результати навчання, здобуті після завершення адаптаційного циклу зарубіжної літератури

Основні вимоги до обов'язкових результатів навчання, здобутих після завершення адаптаційного циклу зарубіжної літератури, передбачають, що учень:

взаємодіє з іншими особами в усній формі, сприймає і відтворює зміст почутого, розуміючи його тему, ідею та мету; розрізняє головну та другорядну інформацію в усних повідомленнях; використовує отриману інформацію відповідно до поставлених завдань; обґрунтовує своє ставлення до змісту і форми почутого, бачить зв'язок між формою і змістом, розрізняє в почутому факти, судження і аргументи, уміє відстоювати власні погляди в дискусії з іншими особами, зберігаючи аргументовану і доброзичливу позицію; уміє регулювати власні емоції під час комунікації;

сприймає, аналізує, інтерпретує, критично оцінює інформацію в інформаційних текстах та в художніх текстах зарубіжної літератури; розрізняє основні складники структури тексту; співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту з історичним і культурним контекстом; розуміє образи та ситуації в художньому тексті, а також порушені в ньому проблеми і пов'язує їх з власним життєвим досвідом, у тому числі емоційно-почуттєвим; розрізняє головну і другорядну інформацію в текстах; вирізняє окремі елементи художнього тексту та оперує ними (теми, ідеї, проблеми, образи, сюжети тощо); розрізняє художні тексти різних жанрів, розуміє особливості їх структури та мовного оформлення; робить висновки на основі аналізу тексту; перетворює інформацію з однієї форми в іншу (текст, план, таблиця, схема); висловлює почуття і враження, викликані прочитаним, а також ставлення до прочитаного; пояснює вплив прочитаного на формування власних читацьких вподобань і інтересів; уміє обрати текст для читання і обґрунтувати свій вибір; творчо опрацьовує прочитаний текст, виявляє фантазію, щоб трансформувати текст відповідно до поставлених завдань (змінюючи персонажів, їхні дії, мотивації тощо).

висловлює власні думки, почуття, ставлення та ідеї, взаємодіє з іншими особами в письмовій формі, зокрема інтерпретуючи художні тексти зарубіжної літератури; у разі потреби взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дотримує норм літературної мови; використовує мовні та художні засоби для власної мовленнєвої творчості, збагачує мовлення завдяки читанню художніх творів.

Ключові компетентності, які мають бути сформовані у 5 класі на уроках зарубіжної літератури

1. Вільне володіння державною мовою

Уміння: сприймати, розуміти, аналізувати, інтерпретувати та оцінювати інформаційні тексти та художні твори зарубіжної літератури (в українському перекладі); висловлювати думки, почуття, погляди в усній та письмовій формі; дотримувати культури мовлення та норм мовленнєвого етикету.

Ставлення: цінування української мови як чинника національної та громадянської ідентичності; готовність спілкуватися державною мовою; прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя; прагнення до ненасильницької комунікації.

2. Спілкування іноземними мовами

Уміння: зіставляти оригінальні тексти художніх творів зарубіжних письменників з українськими перекладами за умови вивчення відповідної іноземної мови в школі.

Ставлення: розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного спілкування, відкритість до вивчення іноземних мов; толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя.

3. Математична компетентність

Уміння: встановлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; логічно обґрунтовувати висловлену думку; перетворювати інформацію з однієї форми в іншу (текст, план, таблиця, схема).

Ставлення: прагнення висловлюватися точно й логічно.

4. Компетентності в галузі природничих наук, техніки і технологій

Уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності.

Ставлення: прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу.

5. Інноваційність

Уміння: презентувати власні ідеї зрозуміло, грамотно, креативно; використовувати ресурси (зокрема цифрові) для реалізації власних ідей.

Ставлення: готовність продукувати нові ідеї, спонукання до цього інших осіб.

6. Екологічна компетентність

Уміння: використовувати потенціал художніх текстів щодо висвітлення діяльності людини як частини природи.

Ставлення: інтерес до здобутків зарубіжних авторів, які зробили вагомий внесок у формування та поширення ідей сталого розвитку суспільства.

7. Інформаційно-комунікаційна компетентність

Уміння: використовувати різні види інформаційних, художніх та медіатекстів для пошуку, обробки, аналізу та добору інформації; комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації; використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів.

Ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі; готовність дотримуватися авторських прав; прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій.

8. Навчання впродовж життя

Уміння: визначати власні комунікативні потреби, цілі та способи їх досягнення; постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових; здійснювати самооцінку результатів діяльності; користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах.

Ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; руйнування власних комунікативних бар'єрів, усвідомлення та подолання стереотипів; розуміння ролі читання художніх текстів зарубіжних авторів для гармонійного розвитку і самовдосконалення; прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід.

9. Громадянські та соціальні компетентності

Уміння: аргументовано висловлювати власну громадянську позицію; уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях та діях; критично оцінювати інформацію з різних джерел; формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири; використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості; виявляти в художніх творах зарубіжних авторів соціально важливий зміст.

Ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у художніх творах зарубіжних авторів; шанування української культури, толерантне ставлення до інших культур; плекання українських національних цінностей, повага до цінностей інших народів і культур; утвердження права на власну думку, готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів; прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема художні твори зарубіжних авторів.

10. Культурна компетентність

Уміння: сприймати та осмислювати цінності, актуалізовані в художніх творах зарубіжних авторів; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду; створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду і почуттів та використанням відповідних художніх засобів; добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб.

Ставлення: потреба в читанні художньої літератури для задоволення та розмірковування над прочитаним; відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в художньому тексті зарубіжного автора; зацікавленість світовими культурними здобутками; готовність сприймати художній твір як структуру, відкриту до читацьких інтерпретацій у часі та просторі.

11. Підприємливість та фінансова грамотність

Уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію українською мовою для розвитку ідеї та її реалізації; пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі художніх творів зарубіжних авторів. **Ставлення:** готовність брати відповідальність за себе та інших осіб; відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку; розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації.

Основні принципи, на яких ґрунтується навчальна програма

Викладання зарубіжної літератури здійснюється на підставі принципу *доступності*, принципу *систематичності й послідовності навчання*, принципу *зв'язку навчання і виховання*, принципу *спрямованості на розвиток учня*, принципу *науковості*, принципу *історизму*, принципу *зв'язку навчання із життям*, принципу *комунікативності*, принципу *репрезентативності*, принципу *діяльнісного підходу*, принципу *країнознавчого підходу*, принципу *ціннісного підходу*, принципу *нерепресивної свідомості*, принципу *компаративності*, принципу *діалогізму*, принципу *цілісного підходу до вивчення художніх творів*, принципу *наочності навчання*.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

5 клас

К-сть годин	Зміст навчального предмета	Теорія літератури (ТЛ) Література і культура (ЛК) Україна і світ (УС) Медіатекст (МТ)	Очікувані результати	Види навчальної діяльності
ВСТУП. Роль книжки в третьому тисячолітті (1 година)				
1	Роль книги і читання в житті сучасної людини. Зарубіжна література — новий навчальний предмет, його значення в освіті. Читання у цифрову добу.	ТЛ Зарубіжна література. ЛК Роль художньої літератури в житті людини та сучасному суспільстві. УС Українські ресурси (друковані, цифрові та ін.) художніх творів для школярів. МТ Бібліотеки в медіапросторі. Популяризація	<i>Слухає</i> висловлювання у різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому і частково нову тематику; <i>аргументує</i> свої літературні уподобання; <i>реагує</i> на почуте і прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі; висловлює власну думку стосовно обговорюваної теми з дотриманням норм мовленнєвого етикету, шанобливим ставленням до думки однокласників; <i>визначає</i> основні, порушені під час обговорення проблеми, пов'язуючи їх із власним життєвим досвідом; збагачує власне мовлення, використовуючи різні джерела.	▪ різні види читання; ▪ аудіювання (визначення провідної думки та деталей почутого тексту, формулювання запитань, відповіді на запитання тощо); ▪ коментування та інтерпретація тексту; ▪ самостійне збирання інформації; ▪ формулювання висновків; ▪ написання мінітвору або створення посту для соцмереж; ▪ дискусія в онлайн середовищі; ▪ виокремлення і пояснення окремих мовних явищ у своєму і чужому мовленні; ▪ <i>обговорення</i> проблеми читання в сучасному світі (переваги паперових та електронних носіїв, витіснення

		читання художньої літератури медійними засобами.		читання комп'ютерними іграми тощо); ▪ <i>формулювання</i> висновків щодо ролі читання в житті сучасної людини, щодо пізнавального значення літературних і фольклорних творів; ▪ <i>формування</i> думки щодо читання як способу проведення цікавого дозвілля; ▪ <i>формування висновків</i> про роль уяви у створенні художніх текстів, про необхідність уяви не тільки для письменників, а й для читачів. ▪ написання мінітвору або складання розповіді про улюблений твір/книжку.
	Скарбниця народних казок (9 годин)			
2	Загальне поняття про казку як жанр фольклору. Втілення у казках народних мрій, досвіду і мудрості. Спільна тема казок народів світу — боротьба добра зі злом. Особливі риси фольклорних казок (триразові повтори, зображення неймовірних подій та істот тощо). Різновиди казок.	ТЛ Фольклор, народна казка, сюжет, мандрівні сюжети. Розуміє значення понять фольклористика, фольклористи. ЛК Культурні традиції, національні особливості світосприймання в казках	<i>Розрізняє</i> відому і нову, головну і другорядну інформацію в навчальних і фольклорних текстах (казках); <i>робить висновки</i> на основі аналізу інформаційних текстів; <i>уточнює</i> та коментує теоретичний матеріал; <i>аналізує емоційний стан</i> казкових персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює власні почуття</i>, враження та ставлення щодо зображених у казках людей, подій, ситуацій; <i>встановлює актуальність</i> інформації в казках на основі власного досвіду; <i>висловлює</i> власні судження етичного характеру про вчинки героїв/героїнь прочитаних казок;	▪ <i>різні види читання</i> (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне та ін.); ▪ <i>усний переказ</i> почутого та/або прочитаного тексту з акцентуванням на окремих деталях; ▪ творчий перефраз реплік персонажів; ▪ <i>читання за ролями</i>; ▪ <i>стислий і вибірковий переказ</i> змісту казок відповідно до теми та основної думки; ▪ <i>розповідь</i> про події у творі від імені головного героя/героїні або другорядних героїв/героїнь

		різних країн і народів.	доводить думку прикладами з тексту; <i>передає</i> текст казки словесно (переказ тощо) і графічно (схема, таблиця тощо); <i>трансформує</i> графічну інформацію на основі одного джерела в текстову, зокрема з використанням мультимедійних засобів; <i>фіксує</i> основний зміст казки відповідно до поставленого завдання; <i>визначає</i> основну ідею та важливі деталі казок; <i>порівнює</i> фольклорні казки подібної тематики та героїв/героїнь творів; <i>пов'язує</i> , зіставляє прочитане з власним життєвим досвідом; <i>експериментує</i> із текстом казки (придумує продовження, власний фінал, додаткових персонажів тощо), у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; <i>створює</i> елементи власного тексту на основі прочитаного; <i>робить висновок</i> про багатство фольклору народів світу та зв'язок українського фольклору із світовим культурним процесом; <i>добирає</i> потрібні мовні засоби, дотримується основних мовних норм; <i>дотримується</i> основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; на прикладі літературних творів спостерігає за окремими мовними явищами в мовленні; <i>оперує</i> теоретичними поняттями у подальшій навчальній діяльності	(наприклад, розповідь про події від імені пані Метелиці або ін.). ▪ <i>аналіз</i> епізоду або невеликого тексту, керуючись запитаннями підручника або завданнями вчителя; ▪ <i>характеристика</i> героїв/героїнь творів; ▪ <i>добір цитат</i> із текстів казок для характеристики героїв/героїнь і на підтвердження власної думки; ▪ <i>встановлення</i> причиново-наслідкових зв'язків у фольклорних казках; ▪ <i>визначення</i> основної думки казки на основі аналізу подій та вчинків героїв/героїнь. ▪ <i>унаочнення та візуалізація змісту</i> почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; ▪ <i>виокремлення</i> головної і другорядної інформації в тексті; ▪ <i>формулювання</i> теми та основної думки тексту; ▪ <i>проведення паралелей</i> між образами та ситуаціями тексту й власним життєвим досвідом; ▪ <i>висловлювання</i> в усній та/або письмовій формі власних почуттів і ставлень до казкових персонажів і подій; ▪ <i>усний переказ</i> змісту казки (або уривка); ▪ <i>створення власного письмового висловлення</i> (мінівір або ін.) про вчинок/вчинки персонажа (ів) із
3	Японська народна казка «Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик». Поєднання реальності і фантастики. Утілення в образі Іссумбосі чесності, любові до праці, кмітливості й відваги.	УС Подібні образи в зарубіжних і українських казках (Іссумбосі – Хлопчик-Мізинчик; «Пані Метелиця» – дідова дочка з казки «Про дідову дочку і бабину дочку» та ін.). МТ Фільмографія «Пані Метелиця» (режисер Г. Кольдиць, НДР, 1963) та ін.		
4	Брати Якоб і Вільгельм Грімм (1785–1863) і (1786–1859) — відомі збирачі німецького фольклору (фольклористи). Значення діяльності фольклористів. Німецька народна казка « Пані Метелиця ». Засудження в казці жорстокості і лінощів, уславлення доброти, працьовитості і справедливості. Протиставлення			

	реального і фантастичного, земного і підземного світів; протиставлення потворної зовнішності і душевного благородства пані Метелиці, її справедливого ставлення. Триразові повтори. Мотив винагороди за чесну працю			дотриманням норм сучасної української мови; ▪ добирання доречних засобів мовної виразності; ▪ виокремлення у прочитаному тексті мовних одиниць різних рівнів та визначення їхньої ролі у творі; ▪ відтворення окремих художніх засобів казки у процесі створення стилізації казки або фанфіка ▪ коментування ілюстрацій до текстів і створення власних ілюстрацій до улюблених казок, аргументування вибору ілюстрованого епізоду; ▪ виставка учнівських ілюстрацій до казок; ▪ вигадування продовження сюжету казки або власне завершення казки, <i>створення фанфіків</i> за мотивами опрацьованих творів; ▪ інсценізування казок; ▪ літературні ігри тощо; ▪ перегляд мультфільмів і фільмів на казкові сюжети, зіставлення казкових подій і образів у мультфільмах і фільмах із власною інтерпретацією творів.
Літературні казки світу (19годин)				
1	Літературна казка та її ознаки. Подібності й відмінності від народної казки. Особливості	ТЛ Літературна казка, подібності й відмінності літературної казки від народної.	<i>Розрізняє</i> відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в інформаційних текстах; <i>характеризує</i> основні особливості структури казок; <i>аналізує</i> емоційний стан казкових персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та	▪ <i>різні види читання</i> (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване та ін.); ▪ <i>відповіді на запитання</i> за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту та медіатексту;

	літературної казки як авторського твору.	ЛК Національні особливості літературних казок зарубіжних письменників. УС Розвиток літературної казки в Україні.	формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у літературних казках людей, подій та ситуацій; <i>встановлює</i> актуальність інформації в текстах літературних казок на основі власного досвіду; <i>передає</i> текст літературної казки, а також інформаційні тексти словесно (переказ тощо), графічно (схема, таблиця тощо); <i>визначає</i> основну ідею і важливі деталі літературної казки; <i>пов'язує, зіставляє</i> прочитане із власним життєвим досвідом; <i>розповідає</i> про свої враження, почуття, які виникли під час читання казки; <i>експериментує</i> із текстом літературної казки за аналогією, у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; <i>пояснює</i> зв'язок між заголовком і головною думкою літературної казки (з допомогою вчителя); <i>відтворює</i> основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературній казці, що розкривають її зміст; <i>добирає</i> потрібні мовні засоби, <i>дотримує</i> основних мовних норм; <i>дотримує</i> основних засад академічної доброчесності під час створення власних текстів; <i>фіксує</i> основний зміст інформаційного і художнього тексту відповідно до поставленого завдання; <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію (цитати) з одного чи кількох джерел (зокрема з текстів літературних казок);	▪ <i>складання простого плану</i> почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; ▪ <i>формулювання</i> запитань для уточнення важливих для розуміння змісту деталей; ▪ <i>вибірковий переказ</i> (усно) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту; ▪ <i>візуалізація</i> враження (малюнок, постер, фотоколаж або ін.) від почутого та/або прочитаного художнього/медіатексту; ▪ <i>проекція власного або відомого життєвого досвіду</i> на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми; ▪ <i>визначення</i> спільних та різних елементів змісту і форми у фольклорних і літературних казках; ▪ <i>характеристика емоційного стану</i> та вчинків літературних персонажів; ▪ <i>усний і письмовий переказ</i> прочитаної казки (стислий та/або вибірковий, творчий); ▪ <i>створення письмового тексту</i> (коментар, пост для соцмереж або ін.) з урахуванням мети, адресата і власного життєвого досвіду; ▪ <i>знаходження і виправлення недоліків та помилок</i> у власному висловленні; ▪ <i>аналіз змісту</i> написаного власного висловлення; ▪ <i>коригування тексту</i> на основі проведеного аналізу;
6	Ганс Крістіан Андерсен (1805-1875) — відомий данський казкар. «Снігова королева».	ТЛ Тема та ідея художнього твору, оригінал і переклад. Поглиблення поняття сюжет. ЛК Національні особливості літературних казок зарубіжних письменників. УС Українські переклади літературних казок різних країн. МТ Фільмографія: казкові сюжети Г.-К. Андерсена в мультиплікації, кінофільм «Снігова Королева» (режисер Д. Ву, США, Велика Британія, Канада, 2002), кінофільм «Снігова Королева» (режисер К. Хаттоп,		

		Німеччина, Фінляндія, 2014) та ін.	обґрунтовує своє ставлення до змісту літературної казки; обстоює власну позицію щодо окремих питань, зокрема тих, що порушені в текстах літературних казок; взаємодіє із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети.	▪ творче використання мовних засобів із та запропонованих варіантів обґрунтування зробленого вибору ▪ визначення мотивів і наслідків поведінки героїв/героїнь твору; ▪ визначення персонажів, які протиставляються у казці; ▪ висновок про повчальний зміст казок; ▪ характеристика емоційного стану казкових персонажів, їхньої поведінки та вчинків з виявленням толерантності; ▪ на основі аналізу подій, вчинків героїв/героїнь визначення основної думки казки; ▪ створення елементів власних текстів на основі прочитаного, зокрема на основі літературних текстів (створення фанфіків тощо). ▪ самотійне складання простого плану; ▪ унаочнення та візуалізація прочитаного (самостійно або з допомогою інших осіб), за допомогою малюнків, схем, коміксів тощо для відтворення змісту літературної казки, структурування інформації; ▪ коментування ілюстрацій до літературних казок; ▪ створення висловлювань в усній та/або письмовій формі власних почуттів, вражень, викликаних прочитаним, свого ставлення до
6	Оскар Уайльд (1854–1900). «Хлопчик-Зірка». Засудження пихатості й бездушності. Сила материнської любові і невдячність дитини. Душевне переродження головного героя. Ідея щирого каяття і прощення. Символізм назви твору	ТЛ Поглиблення поняття сюжету. Використання прийому антитези: зовнішня краса – внутрішня потворність, любов – зрада, милосердя – жорстокість і тощо. Загальне уявлення про портрет героя/героїні художнього твору. ЛК Національні особливості у казці Оскара Вайльда «Хлопчик-Зірка». УС Особливості українського перекладу казки «Хлопчик-Зірка». МТ Кінофільм «Казка про зоряного хлопчика» (режисер Л. Нечаєв, Білорусь, 1983) та ін.		

5	Роальд Дал (1916–1990). «Чарлі і шоколадна фабрика». Казкові пригоди персонажів на шоколадній фабриці містера Вонки. Доброта, щирість і наполегливість головного героя. Зображення родинних стосунків у творі: сім'я Бакетів, інші родини. Образи дітей і дорослих у повісті-казці «Чарлі і шоколадна фабрика». Вади й небезпеки сучасного світу, їх утілення у творі «Чарлі і шоколадна фабрика». Утвердження співчуття, милосердя, взаємодопомоги, відповідальності, морального вибору.	ТЛ Тема та ідея художнього твору. Поглиблення поняття сюжет. ЛК Національні особливості літературних казок зарубіжних письменників. УС Українські переклади літературних казок різних країн. МТ Фільмографія: кінофільм «Чарлі і шоколадна фабрика» (режисер Т. Бертон, США, Велика Британія, 2005) та ін.	зображених у літературній казці героїв/героїнь, подій, ситуацій, явищ тощо; ▪ <i>інсценізації</i> літературних казок; ▪ <i>літературні ігри і вікторини</i> на тему «Фольклорні та літературні казки»; ▪ <i>складання порад</i> для героїв/героїнь твору; ▪ <i>розв'язування головоломок</i> за мотивами вивчених творів; ▪ <i>перегляд фільмів і мультфільмів</i>, створених за мотивами казок; ▪ Створення рецептів фантастичних десертів із фантастичних інгредієнтів для фабрики містера Вонки і Чарлі.
II семестр			
Слухаємо голоси природи (10 годин)			

1	Зарубіжні поети про природу: Й.В. Гете (1749-1832) («Нічна пісня подорожнього»), Г. Гейне (1797-1856) («Задзвени із глибини...»). Поетизація природи, утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові та дбайливого ставлення до довкілля. Змалювання картин природи у вірші. Настрій вірша. Зв'язок стану душі мандрівника і природи. Особливості змалювання картин природи в живописі і літературі. Для вивчення напам'ять 1 твір за вибором вчителя.	ТЛ Вірш, пейзаж, пейзажна поезія. Загальне уявлення про метафору. Повторення: переклад і оригінал. Повторення: персоніфікація. Загальне уявлення про епітет, мевфору ЛК Описи природи, тварин у художній літературі та інших видах мистецтва.	<i>Виявляє і відтворює</i> прихований зміст вірша, розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту; <i>порівнює</i> окремі елементи (теми, образи, тощо) вірша та його переклади; <i>висловлює</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті картин природи, подій; <i>спостерігає</i> за окремими мовними явищами на прикладі пейзажної поезії; <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію (цитати) з одного чи кількох художніх текстів; правильно наголошує загальноживані слова; <i>конструктивно</i> спілкується, використовуючи типові мовленнєві конструкції; розуміє важливість оволодіння іноземною мовою і потребу користуватися нею як засобом спілкування; цінує красу і багатство української мови; усвідомлює роль мови як основи творення нації і держави; <i>обґрунтовує</i> своє ставлення до змісту і форми художнього тексту; <i>визначає</i> основні порушені в художньому тексті проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом; <i>висловлює</i> власну думку про події у творі; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова для досягнення мети спілкування;	▪ виразне, усвідомлене читання поезії з доцільним інтонуванням; ▪ <i>обговорення</i> наголосів у словах (наприклад «супокій») і ритму у віршах; читання поезії напам'ять; ▪ <i>розповідь</i> про враження, почуття, які виникли під час слухання твору; ▪ <i>коментування</i> (з допомогою вчителя) засобів художньої виразності (епітет, метафора, порівняння); <i>пояснення</i> їхнього значення у створенні художніх образів, описів; ▪ з допомогою вчителя порівняння різних перекладів поезій (оригінал і переклад), засобів художньої виразності; ▪ <i>створення усних пейзажів</i>, створення <i>малюнків-пейзажів</i>, порівняння використаних засобів; ▪ <i>створення</i> ейдос-малюнків; ▪ <i>формулювання висновку</i> про природу як джерело натхнення для людини, про необхідність зменшення негативного впливу людини на природу; ▪ <i>складання таблиці</i> «Як я можу допомагати природі?» ▪ Повторення теоретико-літературних понять: поезія, віршорядок, пейзаж, оригінал, переклад, перекладач;
---	--	--	--	--

			визначає тему, основну ідею, важливі деталі художнього тексту.	▪ спостереження в процесі аналізу віршів певних літературних явищ, виявлення їхніх особливих ознак (епітет, метафору, персоніфікацію).
3	Джозеф Редьярд Кіплінг (1865–1936). «Книга джунглів» (окремі розділи). Історія Мауглі, хлопчика, вихованого звірами. Закони джунглів. Ідея взаємоповаги і справедливості. Друзі і вороги Мауглі. Характеристика центральних персонажів твору. Мауглі — головний герой твору. Ідея єдності людини і природи	ТЛ Пейзаж, оповідання. ЛК Описи природи, тварин у науково-популярних текстах, художній літературі та інших видах мистецтва. УС Українські переклади творів зарубіжних авторів про природу. МТ Фільмографія: «Книга Джунглів» (режисер Дж. Фавро, США, 2016), «Мауглі» (режисер Е. Серкіс, США, Велика Британія, Індія, 2018) та ін		▪ різні види читання; ▪ знаходження у прочитаному художньому тексті та/або медіатексті відповіді на поставлені запитання; ▪ визначення ключових слів у прочитаному повідомленні; ▪ формулювання теми та ідеї прочитаного художнього тексту та медіатексту; ▪ визначення основної і другорядної інформації у прочитаному тексті; ▪ декламація художнього твору; ▪ розрізнення текстів різних стилів, типів і жанрів у контексті авторського задуму; ▪ розпізнавання та використання виражальних засобів (пейзаж) ; ▪ переказ змісту художнього тексту та медіатексту відповідно до завдання ; ▪ складання плану характеристики головного героя твору; ▪ створення невеликих повідомлень усних та на цифрових (захищених) сервісах і в соцмережах (повідомлення для шкільного сайту, пост для соцмережі тощо) ; ▪ дискусія в класі та онлайн -середовищі щодо прочитаних творів та/або переглянутих фільмів ;
4	Ернест Сетон-Томпсон (1860-1946). «Лобо». Авторські спостереження за світом природи. Образи тварин, розкриття їх у подіях оповідання «Лобо», авторських характеристиках.	ТЛ Поглиблення понять: пейзаж, оповідання. ЛК Описи природи, тварин у науково-популярних текстах, художній літературі та інших видах мистецтва. УС Українські переклади творів зарубіжних авторів про природу. МТ Фільмографія: «Лобо» (режисери Джеймс Алгар,		

	Утвердження в оповіданні «Лобо» ідеї гуманного ставлення людей до тварин.	Джек Коуффер, США, 1962), «Лобо» (режисер Стів Гудер, США, 2007), «Хроніки тварин Сетона» (режисер Т. Сирато, Японія, 1989) та ін.	▪ порівняння художніх та науково-популярних текстів про тварин і явища природи ; ▪ підготовка творчих завдань різного типу і призначення; ▪ визначення головних і другорядних героїв, коментування їхніх вчинків, мотивів поведінки; ▪ визначення персонажів, які протиставляються у творі; ▪ складання анкети головного героя твору; ▪ визначення мотивів і наслідків поведінки героїв твору; ▪ характеристика емоційних станів персонажів, їхньої поведінки та вчинків; ▪ проводить паралелі між образами і ситуаціями, зображеними в художньому творі, і власним життєвим досвідом; ▪ формулювання висновку про повчальний зміст оповідань Р. Кіплінга і Е. Сетон-Томпсона, про закони співіснування людини і тварини, про відповідальність людини за довколишній світ. ▪ Повторення теоретико-літературних понять: персонаж, герой/героїня художнього твору. ▪ Формування теоретико-літературних понять: оповідання. Анімалістика.
--	--	---	--

Сила творчої уяви (10годин)

4	Льюїс Керролл (1832-1898). «Аліса в Країні Див». Творча історія книги. Льюїс Керролл (1832-1898) — талановитий математик і письменник. «Аліса в Країні Див» — повість-казка. Фантастичний підземний світ книги. Дивовижні пригоди і химерні персонажі казки-сновидіння. Образ Аліси, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Утілення ідеї особистої свободи, вільного мислення й творчого ставлення до життя. Особливості художньої мови твору «Аліса в Країні Див». Ознаки казки.	ТЛ Персонаж, герой/ героїня літературного твору. Загальне уявлення про фантастику . Поглиблення понять: тема та ідея художнього твору, сюжет. ЛК Утілення сюжетів творів зарубіжних письменників в образотворчому та музичному мистецтві. МТ Фільмографія: «Аліса у Дивокраї» (режисер Є. Пружанський, Україна (СРСР), 1981), «Аліса у Дивокраї» (режисер Т. Бертон, США, 2010), «Аліса у Дивокраї» (режисер Г. Ласке, США, 1951), «Полліанна» (режисер Д. Свіфт, США, 1960), «Полліанна» (режисер С. Хардінг, Велика Британія, 2003)	<i>Усно відтворює</i> зміст художнього тексту, акцентуючи увагу на окремих деталях; <i>фіксує</i> основний зміст художнього тексту, медіатексту) відповідно до поставленого завдання; з допомогою інших осіб або самостійно <i>добирає</i> і <i>створює</i> графічні та візуальні засоби передачі інформації, зокрема щодо художнього твору (фабула, розрізнення персонажів, установлення зв'язків між ними тощо); <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (інформаційних і художніх текстів, медіатекстів); <i>визначає</i> тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі художнього тексту; <i>систематизує</i> та <i>узагальнює</i> різні думки, виявляючи в них спільне і різне; <i>пов'язує, зіставляє</i> прочитане із життєвим досвідом, власне ставлення до життєвих випробувань та ставлення до них героїні твору; <i>реагує</i> на почуте і прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі (наприклад, стосунки між героями/героїнями, причини і наслідки трагічних подій у романі, погляд на події Полліанни); <i>аналізує</i> емоційний стан літературних персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність;	▪ <i>різні види читання</i> (про себе, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване та ін.); ▪ <i>аргументоване зіставлення</i> почутого та/або прочитаного повідомлення із власним або відомим життєвим досвідом; ▪ <i>виявлення взаємозв'язку</i> змісту твору (або його компонентів) із власними потребами для особистісного розвитку; ▪ <i>розповідь про власний емоційний стан</i> (відтінки настрою, почуття, переживання тощо) під час сприймання художнього тексту/медіатексту; ▪ <i>визначення порушених у тексті проблем;</i> ▪ <i>характеристика</i> їх та співвіднесення із сучасністю; ▪ <i>формулювання</i> теми та основної думки тексту; ▪ <i>переказування</i> подій, що відбуваються у творі, від імені головної героїні та від імені другорядних персонажів твору; ▪ на основі аналізу подій, вчинків героїв/героїнь <i>визначає</i> основну думку твору. ▪ <i>створення</i> фанфіка або коміксу (проекція власної поведінки в контексті ситуацій твору);
---	--	---	---	---

4	Елеонор Портер (1868-1920). «Полліанна». Історія дівчинки-сирітки. Незвичайна гра в радість диво-дитини. Оптимістичне ставлення дівчинки до довколишніх. Характеристика головної героїні. Щирість і відкритість головної героїні до світу. Вплив Полліанни на життя дорослих. Провідна ідея твору — оптимістичне ставлення до життя.		висловлює власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті людей, подій та ситуацій; <i>передає</i> художній текст словесно (переказ тощо) і графічно (схема, таблиця тощо). дотримується правил вимовляння слів; правильно наголошує загальноновживані слова; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; на прикладі літературних творів спостерігає за окремими мовними явищами; використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами.	- створення постера або колажу за прочитаним твором; - висловлення в цифровому середовищі (наприклад, чат, блог, сторінка в соцмережі тощо) щодо творів художньої літератури; - порівняння літературних персонажів; - характеристика мови персонажів прочитаних художніх текстів/ медіатекстів
У вирі захопливих пригод (8 годин)				
5	Марк Твен (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (2-3 розділи за вибором учителя). Світ дитинства в романі. Соєр і Гекльберрі Фінн. Том Соєр і Беккі Тетчер. Життя містечка і пригоди юних друзів.	(ТЛ) Повість. Поглиблення понять: персонаж, герой/героїня літературного твору. (ЛК) Художні твори для дітей і про дітей у сучасному мистецтві. (УС) Переклади творів українською мовою. (МТ) Сучасні українські та зарубіжні письменники про літературу й читання (виступи, інтерв'ю, пости тощо). Фільмографія:	<i>Реагує</i> на прочитане, уточнюючи важливі для розуміння деталі; усно <i>відтворює</i> зміст інформаційного та художнього тексту, акцентуючи увагу на окремих деталях; <i>фіксує</i> основний зміст художнього тексту відповідно до поставленого завдання; <i>добирає</i> відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел — інформаційних і художніх текстів; <i>визначає</i> тему, окремі мікротеми, основну ідею, важливі деталі художнього тексту;	- різні види читання; - розпізнавання в прочитаному повідомленні (художньому тексті, медіатексті) фактів, суджень та аргументів; - використання елементів конспектування (ключових слів, фраз у почутому повідомленні); - відтворення основних думок і фактів, окремих висловлювань літературних персонажів;

	Мрії Тома Соєра, його витівки, бажання самоствердитися. Сміливість і заповзятливість Тома Соєра та його друзів, їхнє прагнення зробити довколишній світ цікавішим і людянішим.	«Пригоди Тома Соєра і Гекльберрі Фінна» (режисер С. Говорухін, Україна (СРСР), 1981), «Щасливе сімейство мумі-тролів» (режисер Х. Сайто, М. Кодзіма, Японія, Фінляндія, Нідерланди, 1990), «Долина мумі-тролів» (режисер С. Бокс, Д. Роббі, Фінляндія, Велика Британія, 2019).	<i>аналізує</i> емоційний стан літературних персонажів, їхні вчинки для моделювання власної поведінки та формування базових морально-етичних норм, виявляючи толерантність; <i>висловлює</i> та <i>обґрунтовує</i> власні почуття, враження та ставлення щодо зображених у художньому тексті людей, подій, ситуацій; <i>пояснює</i> значення здобутої з прочитаного художнього тексту інформації в контексті власного досвіду для розв'язання визначених завдань; <i>встановлює</i> актуальність інформації в художньому тексті на основі власного досвіду; <i>передає</i> художні тексти словесно (переказ, конспект тощо) і графічно (схема, таблиця тощо); <i>експериментує</i> з художнім текстом, за аналогією, у разі потреби звертається по допомогу до інших осіб; дотримується правил вимовляння слів; використовує у власному мовленні слова в прямому і переносному значеннях, синоніми, антоніми, багатозначні слова, фразеологізми для досягнення мети спілкування; використовує твори мистецтва як засіб комунікації з іншими особами.	▪ <i>визначення</i> спільного і різного в повідомленні літературних персонажів (героїв/героїнь); ▪ <i>пояснення</i> впливу прочитаного художнього тексту та медіатексту на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів; ▪ <i>розкриття</i> актуальності літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб; ▪ <i>аргументація</i> власної оцінки прочитаного художнього тексту, медіатексту із наведенням доречних цитат; ▪ <i>фіксація елементів</i> художнього тексту та/або медіатексту з допомогою графічних позначок (комікс, аніме або ін.) ; ▪ <i>доповнення та/або заміна</i> окремих частин тексту відповідно до теми і мети висловлення ; ▪ <i>добір цитат</i> для характеристики героїв/героїнь; для аргументації власної думки; ▪ <i>пошук</i> у художньому творі відповідей на поставлені запитання; ▪ <i>формулювання висновку</i> про повчальний зміст творів; ▪ <i>унаочнення та візуалізація</i> подій твору з використанням різних засобів (малюнків, схем, коміксів тощо) для відтворення змісту. ▪ творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів
3	Туве Янссон (1914–2001) — авторка творів про дивовижних істот мумі-тролів. «Капелюх чарівника». Пригоди мешканців Долини Мумі у повісті-казці. Яскравість світу сімейства мумі-тролів та їхніх друзів. Щирість взаємин і родинні радощі у книгах про кумедних істот.			

				доречних нестандартних рішень із обґрунтуванням вибору) ; ▪ виконання творчих завдань різного типу і призначення за прочитаним твором; ▪ визначення мотивів і наслідків поведінки героїв/героїнь твору; ▪ добір цікавих фактів про героїв/героїнь твору, які яскраво характеризують їхні образи; ▪ аргументування власного вибору; ▪ складання власних правил своєї мумі-родини або класу.
Підсумки (1,5 години)				
1,5	Узагальнення навчального матеріалу і систематизація знань.		Конструктивно <i>спілкується</i>, використовуючи типові мовленнєві конструкції; <i>обстоює</i> власну позицію щодо окремих питань; <i>аргументує</i> власні читацькі вподобання, використовуючи термінологію; називає прізвища авторів літературних творів; <i>називає</i> твори, прочитані в позаурочний час; <i>взаємодіє</i> із співрозмовниками, супроводжуючи власне мовлення окремими вербальними та невербальними засобами для досягнення комунікативної мети; <i>регулює</i> власні емоції в комунікації; <i>збагачує</i> міжособистісну комунікацію позитивними емоціями.	▪ <i>Віртуальна подорож</i> творами, опрацьованими на уроках; ▪ <i>обговорення</i> улюблених творів, опрацьованих упродовж навчального року на уроках зарубіжної літератури; ▪ <i>формулювання висновку</i> про особливе значення читання в житті сучасної людини; ▪ літературні <i>вікторини</i> і <i>конкурси</i>. ▪ створення усного повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації ; обговорення порушених у тексті (медіатексті) проблем із залученням та проєкцією на власний або відомий життєвий досвід; ▪ аргументація із наведенням відповідних прикладів;

				- опис власних літературних уподобань у формі буктрейлера, презентації або ін.; - перетворення графічної інформації (схема, таблиця) на текстову, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі (створення спільного медіапродукту); - створення індивідуально або спільно з іншими з плаката презентації)
Діагностування (у різний спосіб) прогресу набуття учнями знань і компетентностей – 3 години Розвиток мовлення (усно, письмово) – 4 години Додаткове читання – 2 години				

Список творів для уроків позакласного читання і уроків із резервного часу (за вибором учителя)

5 клас

Арабські казки. «Про Аладдіна і чарівну лампу», «Розповідь про царя Шахріяра» (1-2 за вибором)

Баррі Дж. М. «Пітер Пен», «Пітер Пен і Венді» (1 за вибором)

Бернетт Ф. Е. «Таємничий сад», «Маленький лорд Фаунтлерой», «Маленька принцеса» (1-2 за вибором)

Бюргер Г. і Распе Р. Е. «Дивовижні пригоди, подорожі й бойові подвиги барона Мюнхгаузена»

Гауф В. «Маленький Мук»

Гофман Е. Т. А. «Лускунчик»

Грім Я. і В. Казки

Кестнер Е. «Еміль та детективи», «Крихта та Антон» (1 за вибором)

Керролл Л. «Аліса в Задзеркаллі»

Кіплінг Р. Дж. «Рікі-Тікі-Таві», «Про кішку, що гуляла, як собі знала»

Коллоді К. «Піночкіо»

Корчак Я. «Король Матіуш Перший»

Крюс Дж. «Флорентіна»

Лагерлеф С. «Дивовижна подорож Нільса Хольгерсона з дикими гусаками Швецією», «Свята ніч» (1 за вибором)
Ліндгрєн А. «Пеппі Довгапанчоха», «Малюк і Карлсон»
Мілн А. «Вінні-Пух та його друзі»
Нанетті А. «Мій дідусь був черешнею»
Нємцова Б. «Дванадцять місяців»
Перро Ш. Казки (1-2 за вибором)

Використані джерела:

1. ДРУЗІ ПОЛІАННИ Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 5 клас» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко (К., ВЦ «Академія», 2021) <https://www.academia-nikolenko-5klas.com.ua/>